

Nr 32.

Ankom till Riksdagens kansli den 9 maj 1913 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus, dels ock i anledning av samma proposition väckta motioner.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Widén, af Ekenstam, Trana*), greve Lagerbjelke, Olsson i Hov, greve Spens, Malmberg*), Petrén, Eliasson*), Petersson i Lidingö villastad, Pettersson i Bjälbo, Jansson i Edsbäcken, Forsberg*), Rehn, Persson i Norrköping och Borg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 4 april 1913 dagtecknad proposition, nr 177, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslagit Riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus.

I sammanhang med denna proposition, som blivit till lagutskottet hänvisad, har utskottet till behandling förehaft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen inom Första kammaren, nr 135 av herr *A. Antonsson* och nr 140 av herr *Johan Östberg* samt inom Andra kammaren, nr 326 av herr *Värner Rydén*, nr 327 av friherre *Erik Palmstierna*, nr 340 av herr *Herman Andersson* i Grimbo och nr 341 av herrar *Cornelius Olsson* i Berg, *A. Henrikson* i Heberg, *Carl Lorentzon*, *C. Wallentin*, *O. H. Svensson* i Saläng, *Wilh. Hellberg* i Strandbynäs, *Herm. Carlsson* i Herrljunga, *A. Danielsson*, *K. M. Andersson* i Milsmaden, *Oscar Bogren*, *Anders Olsson* i Tyllered, *Thure Widlund*, *J. M. Johansson* i Mellbyn, *Carl L. Olausson*, *J. A. Jonsson* i Hökhult, *E. Räf*, *Erik Andersson* i Hägelåkra, *Bernhard Nilsson* i Linnås, *V. Ekerot*, *E. Åkerlund*, *Karl Kahlström*, *John Jönsson* i Boa, *A. V. Isaksson* och *P. Nilsson* i Bonarp.

Herrar
Antonssons
och Rydén
mationer.

De av herrar Antonsson och Rydén väckta motionerna, vilka äro till avfattningen överensstämmande, hava följande lydelse:

»I nådig proposition till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus.

Med anledning av ordalydelsen hos § 9 i detta lagförslag får jag härmed väcka motion om tillägg till denna paragraf, och till motivering för min motion får jag anföra följande:

Slakthuslagen av år 1897 medförde icke vad man med denna avsett, nämligen byggande av offentliga slakthus.

Städerna ansågo sig nämligen icke kunna anslå de kapital, som härför erfordrades, utan att samtidigt möjlighet bereddades att genom avgifter för slakthusens begagnande erhålla *skälig* ränta å det nedlagda kapitalet.

Först sedan lagen år 1899 förändrats i denna riktning började städer uppföra offentliga slakthus. Dock har slakthusidén, i motsats till vad förhållandet är i andra länder, i Sverige icke vunnit den anslutning, man väntat, i det nämligen till dato endast 5 offentliga slakthus uppförts.

Den viktigaste orsaken härtill är, att man med användande av måttliga avgifter icke kunnat erhålla skälig ränta å det nedlagda kapitalet. Enligt de uppgifter, som föreligga från våra offentliga slakthus, har medelavkastningen under den tid, de varit i verksamhet, varit

3.16 procent	.....	för Göteborg,
2.18	»	» Malmö och
2.45	»	» Eskilstuna

å respektive anläggningskostnader. Orsaken härtill åter är att söka däri, att nu gällande bestämmelser icke lägga hinder i vägen för att en stor del av det kött, som förbrukas även inom ett samhälle, vilket för att erhålla ett tillförlitligt hygieniskt skydd åt sig uppfört ett offentligt slakthus, införes i stämplat tillstånd — även från privata exportslakterier. Härigenom bortfalla för ett sådant samhälle de mot denna införsel svarande avgifterna, vilket i sin ordning omöjliggör tillförlitlig kalkylering såväl för anläggningen av det offentliga slakthuset som för dess fortsatta drift, och dessa svårigheter bliva givetvis mera kännbara i samma mån flera exportslakterier uppstå. De konjunkturer, som för närvarande råda beträffande köttexporten, giva även grundad anledning förutsätta, att antalet privata exportslakterier under den närmaste tiden kommer att ökas i samma höga grad, som under de senaste åren varit fallet.

Att ovan berörda vidsträckta rättigheter för dessa privata *export*-slakterier att även *inom* landet avsätta sin produktion innebär en fara

för de offentliga slakthusens ekonomi och ett hinder för slakthusidéns utveckling, synes även i föreliggande lagförslag hava erkänts därigenom, att med orden »huvudsakligen för utförsel avsedd» en viss begränsning i denna rätt åsyftats. Denna svävande inskränkning i de privata exportslakteriernas rätt till avsättning inom landet torde dock för de offentliga slakthusen vara av ytterst liten om ens någon betydelse. Vad först ordet »avsedd» beträffar, torde det ligga i sakens natur, att mycket stora svårigheter uppstå, då det gäller att praktiskt fastslå, huruvida »avsikten» vid en viss tidpunkt blivit frånträdd. Men även om ordet »avsedd» vore liktydigt med *använd*, kommer den inskränkning, som åsyftas med ordet »huvudsakligen», att bliva av illusorisk betydelse för städer med offentliga slakthus. I föreliggande lagförslag finnes nämligen intet, som hindrar, att köttbehovet i ett sådant samhälle fylles från ett privat exportslakteri — eller från flera tillsammans — blott den på utlandet avsatta köttmängden är minst lika stor. Det torde därför få anses vara endast en rimlig fordran, att den förlust, som sålunda enligt föreliggande lagförslag kan åsamkas stad med offentligt slakthus, förekommes därigenom att i lagen intages en bestämmelse om, att å privat exportslakteri uppslaktat kött, som är avsett för stad med offentligt slakthus, skall å sagda stads köttbesiktningsbyrå föreläggas till besiktning i ostämplat tillstånd och i överensstämmelse med gällande bestämmelser.

I detta yrkande kan å ena sidan icke återfinnas någon som helst innebörd av underkännande av den å exportslakteriet tillämpade besiktningen för kött, avsett för export, och å andra sidan åsamkas exportslakteriet ingen extra kostnad, alldenstund exportbesiktningsveterinären i allmänhet uppstår arvode per besiktigad djurkropp.

Den föreslagna liksom den nu gällande lagen innebär ett gynnande icke så mycket av exporten utan fastmera av den privata exportören, vilket är alldeles obefogat; ett bifall till min motion hindrar icke de privata exportslakteriernas användande för avsättning inom landet, utan skulle endast medföra, att exportslakteriernas innehavare bliva jämnställda med sina konkurrenter på den inhemska marknaden, på samma gång städernas ekonomiska intressen nöjaktigt tillgodoses.

Hand i hand härmed gå även städernas hygieniska intressen, i det att det icke torde vara för den invigde obekant, att det kött, som av exportslakterierna tillföres hemmamarknaden, ofta utgöres av sådant, som ej kan godkännas för export vare sig på grund av sjukliga förändringar eller lägre kvalitet.

Genom bifall till min motion kunna de kommunala slakthusen hava utsikt till uppblomstring, och kan detta få den icke minsta bety-

delsen för Sverige såsom köttexporterande land, då tillslutningen till dessa inrättningar för visso inför utlandet giver behörig auktoritet åt hela landets köttbesiktningsväsende.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, får jag föreslå, att till § 9 i föreliggande lagförslag göres följande tillägg: '*dock att, där samtidigt slakthustvång är gällande, besiktning och stämpling skall ske genom nämnda samhälles försorg enligt där gällande taxa.*'»

I dessa motioner hava instämt, i Första kammaren herrar *Hallberg* och *Ekman, Carl Gustaf*, samt i Andra kammaren herrar *Röing, Tengdahl* och *Persson* i Malmö.

*Herr Östbergs
och friherre
Palmstiernas
motioner.*

Herr Östbergs och friherre Palmstiernas lika lydande motioner hava var för sig följande lydelse:

»I nådig proposition till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus. Med anledning av ordalydelsen hos § 6 mom. 3 i detta lagförslag ber jag få väcka motion om tillägg till detta moment, och till motivering för min motion får jag anföra följande:

I § 5 mom. 2 uti lagen angående köttbesiktning och slakthus av den 22 december 1897 stadgas:

'Vid annan köttbesiktning enligt denna lag skall undersökning av besiktningsman anställas, när fråga är om häst eller större nötkreatur än kalv, å minst fjärdedels kropp men eljest å minst halv kropp.'

I överensstämmelse med § 9 i samma lag, som lyder: 'Närmare föreskrifter om besiktning och stämpling av kött samt om stämplarnes beskaffenhet meddelas av Konungen', har Kungl. Maj:t den 31 december 1897 utfärdat nådig kungörelse med särskilda föreskrifter om besiktning och stämpling av kött. I denna kungörelse har § 3 följande avfattning: 'När uppslaktat kött företes till undersökning, må icke synbart sjukligt förändrade delar vara bortskurna eller på annat sätt avlägsnade, ej heller må bröst- eller bukhinna då vara borttagen från köttet. Å varje fjärdedel av den slaktade kroppen skall tillhörande ben vara kvarsittande och å varje sida av kroppens bakdel därjämte tillhörande njure';

och § 10 i samma kungörelse lyder: 'När i stad, varest köttbesiktningstvång är gällande, särskilda förhållanden påkalla undantag från eller tillägg till de i denna kungörelse meddelade föreskrifter, vill Kungl. Maj:t, på därom av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmänna rådstugan, efter hälsovårdsnämndens hörande, gjord framställning, taga i övervägande, huruvida sådant undantag eller tillägg må medgivas'.

Med lagens nuvarande ordalydelse åligger det sålunda besiktnings-

mannen att undersöka och giva sitt utlåtande över kött utan att av de till djurkroppen hörande inre organen hava annat än njurarne tillgängliga.

Vikten av att vissa inre organ medfölja, då köttet förelägges till besiktning är uppenbar, då sjukdomar hos husdjuren framkalla sjukliga förändringar huvudsakligen i dessa, samt en besiktningsveterinär endast då kan säkert bedöma sjukdomens natur och utbredning, när han haft tillfälle att undersöka jämväl inälvorna. Utan tillgång till dessa inre organ, lungor, hjärta, lever, juver och njurar är det nämligen ur patologisk-anatomisk synpunkt omöjligt att ställa en säker sjukdomsdiagnos och således även att ur köttbedömningssynpunkt bestämt yttra sig med hänsyn till köttets hygieniska beskaffenhet, eller huruvida det är tjänligt till människoföda eller icke.

Till stöd för detta mitt uttalande kan jag åberopa, förutom de vid den obligatoriska köttbesiktningen i såväl vårt som andra land verksamma, specialutbildade veterinärerna, lärarekollegium vid veterinär-institutet i Stockholm, vilket för kort tid sedan avgav ett sakkunnigt utlåtande i hithörande fråga.

Erfarenheten från de i verksamhet varande offentliga köttbesiktningsanstalterna har givit vid handen, att för konsumtion införts till städerna kött av djur, som slaktats i döende tillstånd, förorsakat icke endast av de så vanliga digestions- och förlossningssjukdomarne utan även av långt allvarsammare åkommor, såsom feberlidande i samband med blodförgiftnings- och andra dylika sjukdomar, vid vilka djurens allmänbefinnande är höggradigt stört och eventuellt förtärande av köttet är för människans hälsa synnerligen skadligt.

Ändamålet med den obligatoriska köttbesiktningen, som städer med stöd av slakthuslagen äga införa, är att kunna tillförsäkra den konsumerande allmänheten trygghet i hygieniskt hänseende beträffande köttfödan, och har förvisso denna allmänhet full rätt att fordra dylikt i ett samhälle med ett ordnat slakthus- och köttbesiktningsväsen.

De djur, som slaktas å offentliga slakthus, underkastas som bekant besiktning i såväl levande som uppslaktat tillstånd, och företages besiktningen å den uppslaktade djurkroppen med samtliga tillhörande organ och övriga delar; besiktningsmannen kan givetvis under dessa omständigheter med största möjliga säkerhet fälla sitt omdöme beträffande köttets tjänlighet eller otjänlighet till människoföda.

Beträffande åter undersökningen av det till stad i uppslaktat tillstånd införda köttet kunna väsentliga anmärkningar ur hygienisk synpunkt framställas, om den anordnas på sätt i början relaterade paragrafer i slakthuslagen föreskriva. Såsom här ovan utförligt angivits kan näm-

ligen denna undersökning rationellt handhavas och utövas endast under förutsättning, att besiktningsmannen sättes i tillfälle att undersöka jämväl till köttet hörande inälvor. De städers myndigheter, vilka i avsikt att i allo nöjaktigt tillgodose invånarnas hygieniska intressen beaktat de sakkunnigas råd och anvisningar, hava också hos Kungl. Maj:t gjort underdåniga framställningar om att bestämmelser måtte utfärdas, som i nämnda hänseenden voro betryggande. På framställning av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse ingingo Stockholms stadsfullmäktige till Kungl. Maj:t med en dylik anhållan, och har Kungl. Maj:t, i enlighet med § 10 av kungl. kungörelsen med särskilda föreskrifter om besiktning och stämpling av kött enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus den 31 december 1897, föreskrivit, att från den dag slakt- och köttbesiktningstvång bleve gällande för Stockholms stad, skall beträffande kött, som därstädes företes till besiktning, gälla, utöver vad i § 3 i samma kungörelse finnes stadgat, jämväl att köttet skall åtföljas av tillhörande huvud med tunga, av lungor, hjärta, lever samt beträffande köttet av kor av juver; att lungor, hjärta och lever skola vara organiskt förenade med köttet, att nämnda inälvor skola åtföljas av tillhörande lymfkörtlar, samt att inälvor och lymfkörtlar icke må vara sönderskurna.

Liknande föreskrifter har Kungl. Maj:t meddelat beträffande köttbesiktningen i Hälsingborg, i Göteborg, i Malmö, i Eskilstuna samt i Falkenberg, varjämte dessa även funnit tillämpning i Kristianstad, Söderköping, Vimmerby, Västervik och Ängelholm.

Enligt nu gällande lag angående köttbesiktning och slakthus är en stad, som sålunda anordnat sin köttbesiktning fullt rationellt, ingalunda skyddad mot införsel av kött från samhällen med mindrevärdig besiktning, när lagens § 1 generellt säger, att 'färskt, rått kött icke får till salu hållas, därest köttet icke är, efter undersökning av besiktningsman, försett med stämpel av något sådant slag som i § 6 sägs'.

Emellertid vore det väl icke annat än en gärd av rättvisa, att det samhälle, som i avsikt att bereda sina invånare tillgång på en möjligast sund köttföda, inför mera effektiva bestämmelser för den obligatoriska köttbesiktningens utövande än ett annat samhälle, borde tillerkännas rättighet att icke behöva godkänna andra stämplat än sådana, som härstamma från samhällen, där enahanda bestämmelser för besiktningen införts. Då, såsom nu är fallet, även stämplat från med sämre, icke sakkunnigt ordnat kontrollsystem utrustade städer få godtagas, måste givetvis ändamålet med den noggrannare kontrollen anses vara förfelat.

Också hava icke få fall inträffat, då olägenheter av detta system gjort sig gällande.

Då nu Kungl. Maj:t framlagt till Riksdagens prövning förslag till ny slakthuslag, hade det varit att förvänta, att de hygieniskt berättigade krav i sist anförda hänseende, som städer med rationellt ordnat slakthus- och köttbesiktningsväsende rättmätigt böra kunna framställa, hade blivit tillgodosedda.

Så är emellertid icke fallet. Tredje momentet i § 6 har nämligen följande lydelse:

'Har kött blivit efter besiktning, anställd enligt denna lag, försett med stämpel, som ovan sägs, erfordras icke förnyad sådan besiktning och stämpling för dess saluhållande, utbudande eller användande för ändamål, som i § 2 omförmäles, inom annat samhälle med köttbesiktningstvång.'

Kommer ifrågavarande moment med denna lydelse att vinna Riksdagens godkännande, torde en lycklig utveckling av ett rationellt ordnat köttbesiktningsväsende i vårt land icke komma till stånd, ett förhållande, som förvisso icke torde bliva utan menliga följder rörande vårt kötts anseende på den utländska marknaden.

Med stöd av vad jag sålunda anført, får jag föreslå, att tredje momentet i § 6 i föreliggande förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus må erhålla följande ändrade lydelse: 'Har kött blivit efter besiktning, anställd enligt denna lag, försett med stämpel, som ovan sägs, erfordras icke förnyad sådan besiktning och stämpling för dess saluhållande, utbudande eller användande för ändamål, som i § 2 omförmäles, inom annat samhälle med köttbesiktningstvång, såvida inom det samhälle, där köttet besiktigats och stämplats, äro gällande enahanda bestämmelser för besiktning av kött, som inom det samhälle, där köttet är avsett att saluhållas, utbudas eller användas för ändamål, som i § 2 omförmäles.'»

I den av friherre Palmstierna väckta motionen hava herrar *Röing* och *Modig* förklarar sig instämma.

Den av herr Andersson i Grimbo väckta motionen är av följande lydelse:

»Med anledning av det förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus, som är framlagt i Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen nr 177 av 4 april 1913, anhåller undertecknad få göra följande erinringar.

Herr Anders-
sons i Grimbo
motion.

Ett genomgående drag i detta ändringsförslag är, att man vill i möjligaste måtto förlägga avgörandet redan från början av frågor rörande köttbesiktning och slakthus hos Kungl. Maj:t, under det att i nu gällande lag Konungens befallningshavande i flera fall äger träffa nödiga bestämmelser. Enligt min uppfattning är det sistnämnda vida att föredraga framför ändringsförslaget, enär Konungens befallningshavande måste anses bättre känna till de ortsförhållanden och dylikt, som inverka på respektive bestämmelser i förevarande avseende. Såsom stadgas i den nu föreliggande nådiga propositionen, skola flera till och med jämförelsevis oviktiga avgörande träffas av Konungen, vilket icke kan undgå att vålla tidsutdräkt och medföra onödigt besvär för allmänheten. I de flesta fall måste det likväl bliva avgörande för frågan, hur Konungens befallningshavande kommer att yttra sig om densamma, vadan omvägen till Kungl. Maj:t även av detta skäl är onödig. Jag skulle för min del således önska, att den kungl. propositionens stadganden i förevarande avseende sålunda ändrades, att man bibehölle Konungens befallningshavandes avgöranderätt överallt, där densamma är fastslagen i nu gällande förordning.

Enligt § 3 i nu gällande förordning har enskild person, förening eller bolag rätt att få under offentlig kontroll ställd vare sig en huvudsakligen för utförsel av kött ur riket avsedd slakterianrättning (exportslakteri) i stad eller på landet eller annan slakterianstalt, belägen utom stad. Konungens befallningshavande har därvid att på ansökan pröva, om anstalten är ändamålsenligt ordnad, samt medgiva och meddela föreskrift, att denna skall stå under offentlig kontroll. Denna rättighet är borttagen i det nya förslaget, som överlämnar åt Konungens avgörande, huruvida dylik slakterianrättning må komma till stånd. Allmänhetens ställning har således försämrats i det nya lagförslaget, och rätten att anordna exportslakthus är helt och hållet överlämnad åt Konungens avgörande. Enligt mitt förmenande är detta oriktigt. Konungens befattning i fråga om köttexporten bör inskränkas till rätten att stadga öm nödig kontroll och i övrigt utfärda sådana bestämmelser i fråga om exporten, som nödvändiggöras av lagar och förordningar i det land, dit exporten är avsedd att ske. Det är eljes lätt att inse, att allvarsamma olägenheter kunna tillskyndas köttexporten, ifall slakthustvång införes på platser, där man nu har fristående och för sitt ändamål i allo lämpade exportslakterier. Skall även exportslakten verkställas vid slakthuset, är man beroende av, hur detta förlägges i kommunikativt avseende. Hittills ha ofta slakthusen förlagts avsides, vilket möjligen låter förena sig med köttförsäljning på platsen, men som är avgjort hinderligt för utskepp-

ningen. Detta intvingande av exportslakten i de offentliga slakthusen skulle även vålla andra olägenheter, sammanhängande med bestämmelserna angående slakthusets öppethållande, tjänstemännens befinnande på platsen vid olika tider o. s. v. I detta fall har man redan haft åtskillig erfarenhet, som visar riktigheten av de farhågor, som här uttalats. Exporten bör icke hindras genom dylika anordningar, men då är det också nödvändigt, att arbetet får fortgå under för just denna rörelse lämpade lokala och andra förutsättningar. Nu är det visserligen sant, att enligt § 9 i det nya förslaget Konungen har rätt att medgiva exportslakteriers befintlighet även på platser, där slakthustvång är infört. Men detta är något helt annat än att exportörerna ha sin rätt lagstadgad. Man kan ju aldrig veta, vilka tendenser efter hand kunna yppa sig att intvinga även exportslakten i de allmänna slakthusen, och under alla förhållanden är det säkrast, om lagen redan från början fastslagit exportörernas rätt att under betryggande kontroll och enligt myndigheternas bestämmelser i övrigt själva ombesörja exportslakten, såsom hittills varit fallet.

§ 3 mom. 2 i det kungl. förslaget behöver ett tillägg, för att icke dess bestämmelser skola verka onödigt betungande. Momentet i fråga medger Konungens befallningshavande att lämna tillstånd åt person, bosatt inom stad med slakthustvång, men utanför det planlagda området, att för eget bruk själv få slakta honom tillhöriga djur.

Härtill borde fogas det tillägget, att person, boende inom stadsområdet, men utanför det planlagda området och minst 10 kilometer från slakthuset, borde vara alldeles fri från slakthustvånget. Detta medför för honom stora svårigheter och kostnader, i synnerhet i fråga om slakt och saluföring av smärre djur, då han till exempel ofta behöver hyra häst och åkdon för slakthusbesöket. Och då dessa personer i alla händelser äro underkastade besiktningstvång, om köttet skall säljas i staden, är det ej heller behövt, att de åläggas slakthustvång.

I § 5 mom. 2 av det nya lagförslaget är införd en ny bestämmelse, som emellertid ej bör godkännas. Det heter å det anförda stället, att vid köttbesiktning minst bör företes en halv slaktad kropp. Det förhåller sig dock i allmänhet så, att lantbrukare, som nödgas slakta hemma och saluföra köttet i staden, för eget eller grannarnas bruk vilja behålla de främre fjärdedelarna av det slaktade djuret, som betinga lägsta priset, och avyttra de bakre, som betalas högst. Skulle det nämnda stadgandet bliva lag, kunde detta emellertid icke ske, om icke även det för eget bruk avsedda köttet först forslades till staden för besiktning och därefter återfördes till det måhända avlägset liggande hemmet. Detta skulle vålla besvär och olägenheter, och det skulle

naturligtvis icke heller förbättra det kött, som skulle underkastas sådan behandling. Det har hittills icke vållat några olägenheter att besiktiga köttet vid företeende blott av en fjärdedel av de slaktade djuren, och det är därför onödigt att införa ett nytt stadgande, som endast skulle verka betungande för lantmännen, och allra mest för dem, som bo längst bort från avsättningsplatsen och således ändock befinna sig i den minst gynnade ställningen.

Enligt § 7 i det nya förslaget skola klagomål mot en verkställd köttbesiktning hädanefter ingivas till medicinalstyrelsen. Förut har Konungens befallningshavande haft att avgöra dylika klagomål, och därutinnan bör ingen förändring ske. Ty om länsstyrelsen kan avgöra en sådan sak, sker det fortare, vilket ofta är av stor vikt för den klagande. Länsstyrelsen saknar ju icke heller tillgång till sakkunniga, som äro i tillfälle att avgöra tvisten på ett fullt betryggande sätt. Utom tidsutdräkt skulle även klagomålen ingivande till medicinalstyrelsen vålla allmänheten större besvär och kostnader, vilket bör undvikas.

Det nya förslaget saknar en bestämmelse, som på grund av faktiskt föreliggande förhållanden emellertid icke bör avglömmas. För närvarande råder som bekant det förhållandet, att kött kan importerats och spridas över hela riket utan något besiktningstvång alls. Undantag gäller endast i viss mån för hästkött, under det att all annan köttimport kan ske fullkomligt obehindrat. Samtidigt härmed underkastas som bekant det inhemska köttet mycket sträng kontroll, vilket medför en olikhet i ställningen mellan det importerade och inhemska köttet, som redan är till olägenhet för de svenska köttproducenterna och som givetvis kan bli detta i ännu högre grad. Det kan naturligtvis icke heller vara någon rätt mening i, att de svenska medborgarna skola vara underkastade stränga och ofta förlustbringande kontrollbestämmelser, medan utländska köttproducenter fritt kunna sända på oss varor, som det icke skulle gå an för en inhemsk producent att salubjuda. Jag har härmed icke velat påstå, att kontrollen skall lättas för den inhemska produktionen, utan min mening är, att de kontrollbestämmelser, som anses nödiga för hälsovården i riket, skola gälla minst lika strängt för det utländska kött, som salubjudes här, som för det svenska. Som bekant omfattar köttimporten en stor mängd salta och rökta köttvaror. Det är visserligen sant, att någon särskild kontroll icke utövas å saluhållna svenska varor av denna beskaffenhet i städer, där denna lag tillämpas, men härvid är att iakttaga, att det svenska köttet dock i allmänhet en gång i färskt tillstånd varit kontrollerat, vilket naturligtvis ger garanti för, att det icke är hälsovådligt. Det utländska hit importerade rökta eller salta köttet kan där-

emot mycket väl redan i färskt tillstånd ha varit hälsovådligt, så att även detta slag av importerat kött bör underkastas lika noggrann kontroll som det färska köttet, för vilket ändamål emellertid en mer vidlyftig kontrollapparat behöver tillgripas. Icke heller härom finnas dock några bestämmelser i den kungl. propositionen, vilket emellertid synes mig vara mycket angeläget. Då kontrollen av köttinförseln enligt § 9 är överlämnad till Konungens avgörande, kan det tyckas, att det redan är sört för den saken på ett nöjaktigt sätt. Med tanke på de olikheter i kontrollbestämmelser, som nu råda, måste man dock anse, att det är förmånligast, om lagen innehåller klara och tydliga bestämmelser av sådant innehåll, att svenska köttproducenter icke kunna försättas i sämre ställning i besiktnings- och kontrollavseende än utlänningar, som hit exportera kött. Vill Konungen därutöver skärpa bestämmelserna för det införda köttet, så bör sådant kunna ske, men under inga förhållanden bör rätt inrymmas åt Konungen att lindra införselbestämmelserna i förhållande till dem, som gälla för den svenska produktionen.

I § 8 i den nådiga propositionen stadgas angående huru skall förfaras med avgifter, som avkrävas allmänheten för köttbesiktning och vid användande av slakthusen. Därvidlag har icke gjorts någon skillnad i bokföringen av de respektive avgifterna, utan sammanföras de till betäckande av de kostnader, för vilkas gäldande respektive samhällen ha rätt att ålägga allmänheten avgifter. Emellertid borde enligt mitt förmenande ett särskiljande i bokföringsavseende av dessa inkomster äga rum. Såsom bestämmelserna nu äro avfattade, komma köttbesiktningsavgifterna att användas även till betäckande av kostnaderna för anskaffandet av slakthuset, dess förvaltning och underhåll. Så borde emellertid icke vara fallet, ty detta föranleder en högre taxa för besiktningar, än som eljes behövde äga rum. Slakthuset har ju sitt ändamål för sig, och böra naturligtvis kostnaderna för detsamma utgå i den mån allmänheten använder slakthuset för det med detta egentligen avsedda ändamålet. Köttbesiktningstaxan kunde då sänkas, vilket skulle vara till fördel för allmänheten, och vilket för övrigt måste anses vara ur alla synpunkter det enda riktiga. Det är naturligtvis olämpligt, att allmänheten underkastas en extra beskattning i form av besiktningsavgifter, då man vet, att besiktningen kan verkställas till vida billigare pris.

På grund av vad jag här haft äran anföra, får jag således anhålla, att utskottet vid avfattandet av sitt utlåtande med anledning av den nämnda nådiga propositionen behagade göra sådana förändringar i förslaget, att Konungens befallningshavande behålles vid den rätt att träffa

avgörande i fråga om köttbesiktning och slakthus, som nu gällande förordning i ämnet förbehåller åt denna myndighet;

att slakthustvånget ej måtte drabba person boende inom ett stadsområde men utom det planlagda området och minst 10 kilometer från slakthuset;

att besiktning kan verkställas å en större djurkropp, om endast en fjärdedel av densamma företes;

att klagomål mot verkställd besiktning av kött fortfarande må kunna ingivas till och avgöras av Konungens befallningshavande;

att klara och tydliga bestämmelser inflyta i förslaget i syfte att de svenska köttproducenterna i avseende å besiktning och kontroll icke i något fall måtte sättas i sämre ställning än importörer av utländsk köttvara;

samt att räkenskaperna för köttbesiktningen och för slakthuset särskiljas, så att köttbesiktningssavgifterna må kunna sättas allenast till det belopp, som täcker själva omkostnaderna för besiktningen.»

Herr Olssons
i Berg m. fl.
motion.

Den av herr Olsson i Berg m. fl. väckta motionen har följande lydelse:

»I anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 177 med förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus anse undertecknade följande framställning vara av nöden.

Man klagar över dyrtider och att priset på livsmedel stigit, särskilt priset på köttvaror. Lantmännen å sin sida hava ock orsak att tala om ett fördyrande av produktionskostnaden i flera hänseenden.

En av dessa orsaker till produktionens fördyrande är att finna i slakthusförordningarne, och särskilt det s. k. organtvånget. Man kan ej tvivla på i huru hög grad detta tvång inverkar menligt på kötttillförseln, och vilka olägenheter, svårigheter och verkliga förluster det tillfogar producenterna, då t. ex. i Göteborgs omnejd, där organtvånget införts, ej mindre än 29 socknar på kommunalstämmor utsågo ombud, vilka fingo i uppdrag att skriva till Konungen med begäran att organtvånget skulle upphävas i Göteborg. Deras skrivelse till Konungen bifogas i avskrift.

Långt ifrån att vilja förhindra nödiga hygieniska bestämmelser anse vi dock av vikt att ej genom onödiga åtgärder fördyra en vara. Genom den under de senare åren vunna erfarenheten har det visat sig, att organtvånget är fullkomligt onödigt, och om det än i ett och annat fall skulle vara till någon lättnad vid besiktningen kan dock ej häri ligga tillräcklig anledning att försvåra varuutbytet. Som exempel

på att organtvång från vetenskapligt håll ej anses nödvändigt kan nämnas, att kungl. medicinalstyrelsen 1910 avgav utlåtande i motsatt riktning, i det att densamma förordade, att fårkött från Island och Finland ej skulle underkastas detta tvång, av den enkla anledningen blott, att sådan besiktning i nämnda länder, som hava stor export av fårkött, skulle ställa sig besvärlig. Från Argentina och Australien har införts kött, som godtagits för leveranser till armén utan organbesiktning. Dylika kontrollbestämmelser finnas ej till för utlandets producenter, endast det egna landets lantmän skola därmed betungas.

Och i huru hög grad betungande det s. k. organtvånget är för dessa, framgår tydligt av bilagda framställning till Kungl. Maj:t från de 29 socknarna i nejden av Göteborg. Deras motivering för sin framställning, som börjar med orden: 'Det enligt tilläggsbestämmelsernas ordalydelse' — — — och slutar med orden: — — 'av djurkroppen samt betydligt ökade risker', göra vi härmed till vår egen och behöva ej här upprepa utan hänvisa till bilagan.

På grund av vad vi sålunda anfört, få vi föreslå, att Riksdagen ville med anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 177 med förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus för sin del besluta föreslå sådana bestämmelser i lagen, att ej det så kallade organtvånget får tillämpas vid köttbesiktning.»

Beträffande den i motionen åberopade, såsom bilaga fogade skrivelser, får utskottet hänvisa till motionen.

Herrar *Axel Lundblad*, *John Erlansson*, *J. G. Svensson* i Betingetorp, *K. J. Larsson* i Bondarve, *Gust. Odqvist*, *C. Johanson* i Gäre, *O. Alfr. Berg* i Staby och *P. M. Olsson* i Blädinge hava förklarat sig instämma i sistberörda motions syfte.

Under ärendets behandling har utskottet mottagit skrivelser i ämnet från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, Svenska veterinärföreningen för kött- och mjölkhygien och slakthusstyrelsen i Malmö.

Frågan om s. k. slakt- eller slakthustvång, vilken i åtskilliga främmande länder sedan lång tid tillbaka varit föremål för lagstiftning, upptogs i Sverige till legislativ behandling först för ett tjugotal år sedan. Särskilt det sätt, varpå kötthandeln bedrevs i de större städerna, vände uppmärksamheten å önskvärheten av den ur såväl sanitär som

Utskottets
yttrande.
Historik.

ekonomisk synpunkt viktiga frågans rationella ordnande. Sedan två särskilda kommittéer verkställt utredning i ämnet, avlätto Stockholms stadsfullmäktige den 8 november 1892 till Kungl. Maj:t en framställning, däri hemställdes att, under förutsättning av att ett offentligt slakthus bleve på kommunens bekostnad inrättat, bestämmelser måtte utfärdas i syfte av ett bättre tillgodoseende av snygghetens, hälsovårdens och ordningens krav med avseende å kötthandeln, i vilket hänseende jämväl föreslogs införande av köttbesiktningstvång. Liknande framställningar gjordes även av stadsfullmäktige i åtskilliga andra städer. Sedan yttranden i anledning av samtliga dessa framställningar inkommit från medicinalstyrelsen, överståthållareämbetet, Konungens befallningshavande i länen, kommerskollegium och lantbruksstyrelsen, utarbetades inom ecklesiastikdepartementet ett förslag till *förordning angående köttbesiktnings- och slakttvång*, över vilket förslag Kungl. Maj:t beslöt inhämta Riksdagens yttrande. Då frågan första gången förekom vid 1896 års riksdag, blev förslaget av lagutskottet avstyrkt huvudsakligen av det skäl, att det föreslagna köttbesiktnings- och slakttvånget syntes kunna medföra vissa olägenheter och ej heller vore av behovet påkallat. Lagutskottets hemställan godkändes av Andra kammaren, varemot Första kammaren förklarade sig icke hava något att erinra emot Kungl. Maj:ts proposition. Frågan hade härigenom för denna riksdag förfallit.

Vid 1897 års riksdag blev emellertid Kungl. Maj:ts förslag ordragrant upptaget av motionärer i båda kamrarna. Lagutskottet hemställde även denna gång om avslag å förslaget, men tillstyrkte en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för att, så fort lämpligen ske kunde, slakthus med där anordnad köttbesiktning måtte anordnas i de städer, där sådan anordning för befordrande och underlättande av export av kött ansåges vara av behovet påkallad. Sedan ärendet emellertid blivit till utskottet återremitterat och förslaget i vissa delar omarbetats, godkändes detsamma av båda kamrarna, varefter Kungl. Maj:t den 22 december 1897 utfärdade nu gällande lag i ämnet. Lagen har sedermera endast med avseende å vissa detaljbestämmelser undergått ändring.

Fråga om revision av förevarande lag har, enligt vad av föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet framgår, först upptagits av svenska veterinärläkareföreningen, vilken å sammanträde den 19 oktober 1903 tillsatte ett arbetsutskott med uppdrag, bland annat, att utarbeta förslag till de förändringar i nu gällande författningar angående köttbesiktning och slakthus, som kunde vara av behovet påkallade. Sedan detta utskott till föreningen avlämnat förslag i ämnet

och detta blivit av föreningen godkänt, avlät föreningen den 18 oktober 1907 skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om vidtagande av de sålunda föreslagna förändringarna. I skrivelse den 30 januari 1908 har därjämte Konungens befallningshavande i Södermanlands län hos Kungl. Maj:t framhållit önskvärdheten av lagändring med hänsyn till sådana förhållanden, som yppades därigenom att med stad, där köttbesiktning- och slakttvång funnes infört, inkorporering ägt rum av kringliggande landsbygd. Sedermera har medicinalstyrelsen, vars yttrande infortrats i anledning av berörda framställningar, jämte dylikt yttrande till Kungl. Maj:t inkommit med ytterligare ändringsförslag i särskilda hänseenden, däröver till viss del utlåtanden infortrats av överståthållareämbetet och samtliga Konungens befallningshavande. Förslaget har där- efter inom jordbruksdepartementet undergått överarbetning och jämkning i vissa hänseenden.

Beträffande de nyheter i förhållande till nu gällande lag, som i förslaget innefattas, och de skäl, som ligga till grund för ändringsförslagen, får utskottet hänvisa till föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet och den sammanställning av nu gällande och föreslagna bestämmelser, som meddelas i propositionen.

Utskottet har av de skäl, som i propositionen anförts, funnit behovet av en revision av förevarande lag vara ådagalagt och har jämväl ansett förslaget med de ändringar och jämkningar, utskottet funnit sig böra föreslå och om vilka här nedan närmare förmåles, vara av beskaffenhet att böra av Riksdagen godkännas. Beträffande de i ämnet väckta motionerna kommer utskottet att avgiva yttrande i sammanhang med behandlingen av de särskilda delar av förslaget, som motionerna angå.

Beträffande i allmänhet frågan om de *myndigheter*, som skola hava att avgöra ärenden rörande köttbesiktning och slakthus, har herr Andersson i Grimbo i sin motion påyrkat, att Konungens befallningshavande måtte bibehållas vid den rätt att avgöra dylika frågor, som nu gällande slakthuslag tillägger denna myndighet. Utskottet har emellertid i detta avseende icke funnit skäl vidtaga ändring i Kungl. Maj:ts förslag i annan mån än att, på sätt här nedan vid § 7 förmåles, Konungens befallningshavande fortfarande, icke medicinalstyrelsen, skall hava att pröva anförda besvär över besiktningsmans åtgärder och beslut. Vad särskilt beträffar Konungens befallningshavandes befogenhet enligt § 3

*Granskning
av förslaget.*

i gällande slakthuslag, kommer denna fråga att närmare beröras vid § 9 i sammanhang med frågan om exportslakterier.

§ 3 mom 2.

Den i detta mom. upptagna bestämmelsen avser att förebygga den olägenhet, som med nu gällande stadgande visat sig kunna uppstå i sådana fall, där stad, varest slakthustväng finnes infört, består jämväl av ett därintill beläget landsbygdsområde. Särskilt vid de under senare tid ofta förekommande inkorporeringarna med stad av områden utanför stadens planlagda del har behov framträtt av jämkning av stadgandets nuvarande avfattning i syfte att åt invånarne på dessa områden bibehålla rätten att för eget hushåll företaga slakt utan anlitande av stadens slakthus. På sätt ovan omnämnts, har Konungens befallningshavande i Södermanlands län påkallat Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å den brist, som i nu berörda hänseende vidlåder den gällande lagstiftningen. Utskottet har ock i likhet med Kungl. Maj:t ansett lättnad i slakthustvängbeträffande böra beredas för invånare i dylika till stad hörande, men utanför stadsplanen belägna områden. I motsats till Kungl. Maj:t har emellertid utskottet funnit denna befrielse böra medgivas utan den omgång, som innefattas i den uti propositionen upptagna bestämmelsen, att Konungens befallningshavande skall efter prövning av förefintliga skäl träffa avgörande för varje särskilt fall, där sådan eftergift i slakthustvängbeträffande påkallas. Utskottet har alltså, i huvudsaklig överensstämmelse med vad herr Andersson i Grimbo i sin motion föreslagit, ansett det utan fara kunna stadgas frihet i allmänhet för personer, boende utanför en stads planlagda område, att för förbrukning i eget hushåll slakta dem tillhöriga djur av det slag, som här avses. En begränsning av dylik rätt till personer, boende inom visst avstånd från slakthuset, såsom i nyssnämnda motion ifrågasättes, har synts utskottet överflödig.

§ 5 mom. 2.

I fråga om detta mom. har herr Andersson i Grimbo föreslagit den ändringen, att besiktning av större djurkropp skulle kunna verkställas även om allenast en fjärdedel av densamma företes för besiktning, i stället för att, på sätt i propositionen föreslagits, i dylikt fall minst halv djurkropp skall företes. Då emellertid, såsom i propositionen framhålles, besiktningsföretagande å minst halv kropp synes nödig för att densamma skall kunna göras med erforderlig effektivitet och bliva

ur sanitär synpunkt fullt betryggande, har utskottet icke ansett sig kunna förorda motionärens förslag i denna del utan tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.

§ 5 mom. 3.

I den av herr Olsson i Berg med flera väckta motionen har hemställt, att i lagen måtte upptagas sådana bestämmelser, att det så kallade organtvånget icke finge tillämpas vid köttbesiktning.

Det s. k. organtvånget, som för närvarande i vårt land enligt Kungl. Maj:ts förordnande gäller endast för ett fåtal städer, innefattar skyldighet för försäljare av kött att vid besiktning av djurkropp eller del därav förete även vissa till kroppen hörande inre organ, såsom hjärta, lever, lungor o. s. v. Det anses nämligen, att köttets beskaffenhet i sanitärt avseende i många fall icke kan med säkerhet utrönas utan undersökning av nämnda organ, såsom varaude av särskild betydelse för konstaterande av sjukliga företeelser hos det slaktade djuret. Organtvång vid köttbesiktning har också i mer eller mindre fullständig utsträckning blivit genomfört i en stor del europeiska länder.

Det låter sig visserligen enligt utskottets uppfattning icke förneka, att ett allmänt införande av organtvång vid köttbesiktning är ägnat att för köttproducenterna, i synnerhet inom orter på längre avstånd från samhällen med köttbesiktningstvång, medföra avsevärda olägenheter genom oförmånlig inverkan på avsättningsförhållandena, ävensom på möjligheten för dem att på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt själva tillgodogöra sig ifrågavarande delar av djurkroppen. Utskottet har dock icke ansett lämpligt, att, på sätt de ifrågavarande motionärerna hemställa, i lagen införa förbud mot stadgande av organtvång. Det föreliggande förslaget innefattar i förevarande hänseende icke någon ändring i nu gällande ordning, enligt vilken det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om besiktning av kött, varvid Kungl. Maj:t även kan föreskriva organtvång. Den utredning, som förebragts, giver icke, enligt utskottets mening, tillfyllestgörande skäl att härutinnan gå ifrån vad nu gäller. Det har inom utskottet ifrågasatts, att man borde åtminstone så till vida gå motionärerna till mötes, att organtvång icke skulle få i något fall tillämpas vid besiktning av kött av svin och till äventyrs andra smärre djur av i lagen uppräknade slag. Och utskottet har för sin del funnit mycket starka skäl föreligga för den uppfattningen, att en allmän tillämpning av organtvång

på kött av särskilt förstnämnda slag av djur skulle för lantbefolkningen medföra avsevärda olägenheter. Men utskottet har dock icke ansett sig kunna på den nu föreliggande utredningen föreslå införande i lagen av en bestämmelse om förbud mot stadgande av organtvång för detta fall. Det lär emellertid böra förväntas att Kungl. Maj:t vid utfärdande av de närmare föreskrifter i förevarande avseende, som det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela, tager denna fråga i noggrant övervägande och därvid, så långt ske kan, tillmötesgår de av motiouärerna uttalade önskemålen.

§ 6 mom. 3.

Med avseende å detta mom. hava herr Östberg och friherre Palmstierna i de av dem väckta motionerna föreslagit införande i lagen av bestämmelse i syfte att i samhälle med köttbesiktningstvång försäljning icke skulle få äga rum av kött, som besiktigats inom annat samhälle, med mindre köttet besiktigats i enlighet med de för det förstnämnda samhället gällande bestämmelser. Utskottet har emellertid icke ansett sig kunna förorda en sådan föreskrift, som den i motionerna ifrågasatta, genom vilken, för såvitt gäller platser med organtvång, införseln och försäljningen av kött från andra platser skulle underkastas mycket stora svårigheter, ja så gott som omöjliggöras, med mindre även dessa platser underkastades organtvång. Vad i motionerna anföres om de olägenheter, som skulle vara förbundna med den nu gällande lagstiftningen på detta område, i vilken i den framlagda propositionen icke föreslås någon ändring, synes utskottet icke innebära skäl att införa inskränkningar av i motionen ifrågasatt slag.

§ 7 mom. 1.

Utskottet har i fråga om denna §, på sätt herr Andersson i Grimbo i den av honom väckta motionen hemställt, föreslagit den ändring i Kungl. Maj:ts proposition, att i stället för medicinalstyrelsen Konungens befallningshavande fortfarande, i likhet med vad för närvarande gäller, skall utöva den i §:n omförmälda prövning av besvär i frågor angående köttbesiktning. Utskottet anser nämligen, att de fördelar i avseende å parternas bekvämlighet och den större bekantskap med lokala förhållanden samt ett snabbare avgörande, som vinnes genom att till Konungens befallningshavande förlägga prövningen av besvären, äro av den betydelse, att denna anordning är att föredraga framför Kungl. Maj:ts förslag att göra medicinalstyrelsen till den i detta hänseende rövande myndigheten.

§ 8 mom. 1.

Beträffande det i herr Anderssons i Grimbo motion gjorda yrkandet, att räkenskaperna för köttbesiktning och för slakthus, där dessa bredvid varandra anordnats i ett samhälle, måtte särskiljas, anser utskottet, att de föreskrifter, som i avseende å bestämmandet av avgifterna meddelas i lagförslaget, utan något vidare tillägg äro tillfyllestgörande för vinnande av det ändamål, som i motionen avses. Utskottet har därför ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

§ 9.

Beträffande herr Anderssons i Grimbo yrkande på bestämmelser, att svenska köttproducenter i avseende å besiktning och kontroll icke i något fall måtte sättas i sämre ställning än importörer av utländsk köttvara, anser visserligen utskottet i likhet med motionären att jämställhet i detta avseende bör råda. Men att i förevarande lag, som behandlar frågan om anordnande av köttbesiktning och slakthus inom landet och å vilka villkor detta må ske, införa särskilda bestämmelser i fråga om villkoren för import till riket av kött från utlandet — rörande vilka bestämmelsers nödvändighet och närmare beskaffenhet utredning för övrigt ej föreligger — har utskottet icke funnit lämpligt. På sätt i propositionen under denna § föreslås, lär det böra ankomma på Kungl. Maj:t att i detta ämne meddela föreskrifter.

I fråga om slakteriinrättning, som är avsedd huvudsakligen för utförsel av kött ur riket (exportslakteri), medgives i denna §, att Konungen må giva tillstånd att i stad med slakthustväng nedslaktning av kreatur må verkställas även i dylikt slakteri samt att kött av därstädes slaktat kreatur må efter föreskriven besiktning och stämpling saluhållas eller utbjudas till människoföda jämväl inom samhälle med köttbesiktningstväng. Detta utgör så till vida en inskränkning av nu gällande lags bestämmelser i detta ämne, att enligt § 3 i samma lag det dels ankommer på Konungens befallningshavande att meddela tillstånd till inrättande under offentlig kontroll av exportslakteri och dels sådant tillstånd jämväl kan meddelas med avseende å »annan slakterianstalt, belägen utom stad», om anstalten prövas vara ändamålsenligt anordnad.

Då såväl exportslakterier som andra slakterier av sistberörda beskaffenhet under senare år tillkommit i rätt avsevärt antal och för köttproducenter i de orter, där de äro belägna, erhållit en ganska stor

ekonomisk betydelse, synes det utskottet vara angeläget, att möjlighet icke betages för dylika slakterier att fortfarande utöva sin verksamhet eller att nya få anordnas, där förhållandena göra sådant önskvärt och lämpligt. Utskottet har dock icke, på sätt herr Andersson i Grimbo med sin motion synes åsyfta, ansett lämpligt i detta avseende återgå till bestämmelserna i § 3 uti den nu gällande lagen, enligt vilka inrättande av sådana slakterier, varom här är fråga, må ankomma på Konungens befallningshavandes medgivande. Utan såsom i det kungliga förslaget föreskrivits och utskottet jämväl ansett lämpligt i fråga om exportslakterier, synes det böra tillkomma Kungl. Maj:t att medgiva såväl att jämväl annan slakteriinrättning belägen utom stad må ställas under offentlig kontroll som ock att kött av kreatur, som slaktats å sådant slakteri, må efter föreskriven besiktning och stämpling saluhållas och utbjudas i likhet med kött från exportslakterier. I enlighet med vad sålunda anförts har utskottet ansett bestämmelser böra i § 9 införas.

Vad slutligen angår det i herrar Antonssons och Rydéns motioner föreslagna tillägget till § 9, har utskottet icke funnit skäl att tillstyrka en sådan bestämmelse, varigenom nödvändiggöres, att kött, som å exportslakteri eller annat sådant slakteri, varom här ovan talats, redan undergått besiktning i enlighet med fastställda föreskrifter, skulle, därest det infördes i samhälle med slakthustväng, ånyo undergå besiktning. En dylik anordning skulle enligt utskottets mening innebära en alltför långt gående inskränkning i avseende å handeln med kött och väsentligen göra de bestämmelser i avseende å exportslakterier och andra under offentlig kontroll ställda slakterier, som av utskottet här ovan förordats, verkningslösa.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte, med tillkännagivande att det i förevarande proposition framlagda lagförslaget icke kunnat av Riksdagen i oförändrat skick godkännas, i anledning av sagda proposition samt herr Anderssons i Grimbo motion, men med avslag å herrar Antonssons och Rydéns, Östbergs och friherre Palmstiernas samt Olssons i Berg m. fl:s motioner, för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

L a g**angående köttbesiktning och slakthus.**

§ 1.

Till kött räknas i denna lag icke allenast kött i vanlig bemärkelse utan ock huvud med tunga, lungor, hjärta, lever och njurar samt beträffande kött av kor även juver.

§ 2.

Mom. 1. Köttbesiktningstvång, innefattande förbud att inom visst område till salu hålla eller utbjuda till människoföda avsett färskt, rått kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst, eller vid beredning av föda för utspisning å offentligt spisningsställe eller av vara, avsedd för försäljning till människoföda, använda sådant kött, därest köttet icke är, efter undersökning av besiktningsman, försett med stämpel, som omförmäles i denna lag, må för stad eller annat samhälle, där hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, eller visst område av stad eller sådant samhälle på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndighet av Konungens befallningshavande stadgas, under villkor att genom samhällets försorg och på dess bekostnad anställas nödigt antal besiktningsmän och vidtagas de övriga åtgärder, som erfordras för att köttbesiktning inom ifrågavarande område må kunna utan större vare sig tidsutdräkt eller annan olägenhet äga rum; börande förslag, innehållande nödiga bestämmelser i dessa avseenden, vid berörda framställning om införande av köttbesiktningstvång fogas och av Konungens befallningshavande i sammanhang med densamma prövas.

Mom. 2. Enahanda förfarande iakttages i fråga om ändring av sådant stadgande; och må, på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndighet om upphävande av infört köttbesiktningstvång, föreskrift om tvångets upphörande meddelas av Konungens befallningshavande, som jämväl äger att, därest i denna lag för rätt till köttbesiktningstvång bestämda villkor icke behörigen uppfyllas samt rättelse därutinnan, efter av Konungens befallningshavande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

därom gjord erinran, icke inom föresatt tid visas vara vidtagen, förklara förut meddelat stadgande om införande av köttbesiktningstvång icke vara vidare gällande.

§ 3.

Mom. 1. Slakthustvång, innefattande förbud att slakta djur av de slag, som äro nämnda i § 2, annorledes än i särskilt för ändamålet inrättat och till allmänt begagnande upplåtet offentligt slakthus, kan stadgas för stad eller visst område därav. Slakthuset kan vara beläget inom eller utom den stad eller det område därav, som slakthustvånget omfattar. Det ankommer på Konungens befallningshavande att i den ordning och under de villkor, som i § 2 omförmälas, stadga, att slakthustvång skall vara gällande, sedan offentligt slakthus enligt av medicinalstyrelsen, efter Konungens befallningshavandes hörande, gillad plan blivit uppfört och efter av medicinalstyrelsen föranstaltad avsyning godkänt; börande, därest köttbesiktningstvång för staden eller det område därav, inom vilket slakthustvång är avsett att införas, icke redan är gällande, köttbesiktningstvång i sammanhang med slakthustvång införas. Innefattar beslutet inrättande av slakthus utom stadens område, varde beslutet i denna del underställt Konungens prövning; och äge Konungen, vid meddelande av tillstånd till slakthusets förläggande utom stadens område, där så erfordras, giva särskilda föreskrifter angående vilka myndigheter skola utöva den befattning i avseende å slakthuset, varom i denna lag sägs. Förbud, varom ovan förmäles, utgör ej hinder för att djur av de slag, som här avses, nedslaktas utom det offentliga slakthuset, om nedslaktandet föranledes av hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse; skolande dock i sådant fall köttet, om det är avsett att användas till människoföda, genast efter djurets nedslaktning ostyckat jämte alla därtill hörande inälvor utom tarmar föras till det offentliga slakthuset för att där besiktigas.

Mom. 2. Utan hinder av det i mom. 1 stadgade förbudet må Konungens befallningshavande, då skäl därtill förefinnes, medgiva, att person, bosatt inom stad med slakthustvång men utanför dess planlagda område, må för förbrukning i eget hushåll slakta honom tillhöriga

Mom. 2. Utan hinder av det i mom. 1 stadgade förbudet må person, bosatt inom stad med slakthustvång men utanför dess planlagda område, för förbrukning i eget hushåll slakta honom tillhöriga djur av de slag, som förut nämnts, utom det offentliga slakthuset.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

djur av de slag, som förut nämnts,
utom det offentliga slakthuset.

Mom. 3. Beträffande ändring uti eller upphävande av stadgande om slakthustvång gälle i tillämpliga delar vad angående köttbesiktningstvång är i § 2 bestämt.

§ 4.

Närmare föreskrifter angående besiktningsmans tillsättande och entledigande meddelas av Konungen.

§ 5.

Mom. 1. Vid slakt av djur utav de slag, som i § 2 nämnda äro, i offentligt slakthus, varom stadgas i § 3, skall besiktningsman anställa undersökning före nedslaktningen å djuret med hänsyn till dess hälsotillstånd samt efteråt å dess kött med avseende å dettas duglighet till människoföda.

Mom. 2. Vid annan besiktning enligt denna lag av kött i vanlig bemärkelse skall undersökning av besiktningsman anställas å minst halv kropp, som dock beträffande häst eller större nötkreatur än kalv kan vara delad i fram- och bakdelspart.

Mom. 3. Närmare föreskrifter om besiktning av kött meddelas av Konungen.

§ 6.

Mom. 1. Kött, som vid besiktning enligt denna lag finnes vara till människoföda tjänligt, skall genom åsättande av stämpel betecknas såsom godkänt.

Mom. 2. Anträffas vid besiktning enligt denna lag kött, som först efter särskild behandling kan godkännas, skall köttet, innan det stämplas, genom besiktningsmannens försorg och under hans kontroll undergå sådan behandling.

Mom. 3. Har kött blivit efter besiktning, anställd enligt denna lag, försett med stämpel, som ovan sägs, erfordras icke förnyad sådan besiktning och stämpling för dess saluhållande, utbudande eller användande för ändamål, som i § 2 omförmäles, inom annat samhälle med köttbesiktningstvång.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Mom. 4. Närmare föreskrifter angående antalet stämplor och deras utseende samt om stämplingen meddelas av Konungen.

Mom. 5. Finnes vid besiktning enligt denna lag kött vara till människoföda otjänligt, skall detsamma, utan kostnad för köttets ägare, genom besiktningsmannens försorg och under hans kontroll användas till tekniskt bruk eller, där så ej kan ske, på annat sätt oskadliggöras. I förra fallet är köttets ägare berättigad utfå ersättning, svarande mot köttets värde vid sådant användande.

§ 7.

Mom. 1. Därest vid besiktning, anställd enligt denna lag, köttets ägare icke åtnöjes med besiktningsmans åtgärd eller beslut, må han däri söka ändring genom besvär, vilka böra vid talans förlust till *medicinalstyrelsen* ingivas inom tio dagar efter det klaganden av åtgärden eller beslutet erhöll del, dagen då delgivningen skedde likväl oräknad; börande emellertid, utan hinder av besvär, det överklagade beslutet lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnat.

Mom. 2. Besiktningsman är skyldig, då framställning därom göres, till klaganden utan lösen lämna skriftligt meddelande om klandrade åtgärden eller beslutet och skälen därför; skolande dock, därest klagan avser beslut enligt § 6 mom. 2 eller 5, sådan framställning göras omedelbart efter besiktningen, och må sådan behandling av köttet, som i berörda lagrum sägs, i dylikt fall ej företagas förr än 48 timmar flutit efter besiktningen.

§ 7.

Mom. 1. Därest vid besiktning, anställd enligt denna lag, köttets ägare icke åtnöjes med besiktningsmans åtgärd eller beslut, må han däri söka ändring genom besvär, vilka böra vid talans förlust till *Konungens befallningshavande* ingivas inom tio dagar efter det klaganden av åtgärden eller beslutet erhöll del, dagen då delgivningen skedde likväl oräknad; börande emellertid, utan hinder av besvär, det överklagade beslutet lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnat.

§ 8.

Mom. 1. För köttbesiktning, anställd på grund av § 2, för sådan behandling av kött, som omförmäles i § 6 mom. 2 samt för begagnande av offentligt slakthus, varom i § 3 sägs, äger samhället uppbära avgifter enligt taxa, som, sedan Konungens befallningshavande, efter hörande av hälso-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vårdsnämnd eller den särskilda myndighet, varunder slakthusets förvaltning är ställd, därtill uppgjort förslag, av Konungen fastställas för minst ett år i sänder. I denna taxa må avgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till betäckande av samhällets kostnader för köttets besiktning och stämpling samt ovanberörda behandling och, där fråga är om begagnande av offentligt slakthus, som nyss är nämnt, till betäckande jämväl av kostnaden för slakthusets förvaltning och underhåll jämte skälig ränta å anläggningskapitalet.

Mom. 2. Där särskild marknadsplats för kreaturshandeln blivit anordnad i sammanhang med offentligt slakthus, varom i § 3 sägs, må i enahanda ordning och efter liknande grunder som i fråga om slakthusets begagnande bestämmas avgifter till staden för nyttjande av marknadsplatsen och vid densamma uppförda stallar ävensom för kreaturens utfodring, skötsel och vägning.

§ 9.

Utan hinder av bestämmelserna i denna lag må Konungen meddela föreskrifter angående kontroll av kött, som införes till riket, samt av kött, avsett för utförsel ur riket. Ej heller må lagens bestämmelser utgöra hinder för Konungen att medgiva *ej mindre* att i stad med slakthustvång nedslaktning av kreatur må verkställas, förutom i det offentliga slakthuset, i *annan* huvudsakligen för utförsel av kött ur riket avsedd och under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning (exportslakteri), *än även* att kött av kreatur, slaktat i exportslakteri, må efter besiktning och stämpling, som av Konungen föreskrives, till salu hållas, utbjudas eller användas för ändamål, som i § 2 omförmåles, jämväl inom samhälle med köttbesiktningstvång.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913.

§ 9.

Utan hinder av bestämmelserna i denna lag må Konungen meddela föreskrifter angående kontroll av kött, som införes till riket, samt av kött, avsett för utförsel ur riket.

Ej heller må lagens bestämmelser utgöra hinder för Konungen att medgiva att i stad med slakthustvång nedslaktning av kreatur må verkställas, förutom i det offentliga slakthuset, i huvudsakligen för utförsel av kött ur riket avsedd och *på av Konungen fastställda villkor* under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning (exportslakteri).

Jämväl må Konungen utan hinder av lagens bestämmelser medgiva att såväl kött av kreatur, slaktat i exportslakteri vare sig i stad eller på landet, som ock kött av kreatur, slaktat i annan, utom stad belägen och på av Konungen fastställda villkor

9 saml. 31 häft. (Nr 32.)

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

under offentlig kontroll ställd slakteri-inrättning må efter besiktning och stämpling, som av Konungen föreskrives, till salu hållas, utbjudas eller användas för ändamål, som i § 2 omförmäles, jämväl inom samhälle med köttbesiktningstvång.

§ 10.

Där i följd av slakthustvångs införande byggnad eller annan inrättning för bedrivande av slakterirörelse, som i stad lovligen idkas och vars utövande icke medgivits blott tills vidare eller till dess annorlunda bleve föreskrivet, ej längre kan för därmed avsett ändamål användas, vare ägaren berättigad att av staden undfå ersättning för den värdeminskning, hans fastighet och övriga ifrågavarande inrättningar därigenom undergå.

§ 11.

Bryter någon mot förbud, varom i § 2 eller § 3 sägs, böte från och med två till och med etthundra kronor.

§ 12.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna lag, fortsätter eller förnyar samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, fällas, för varje gång åtal emot honom ägt rum och han därav undfått del, till de böter, som för ifrågavarande förseelse äro bestämda.

§ 13.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle i fråga om klagan över domstols eller poliskammares beslut i dessa mål vad i allmänhet angående besvär i brottmål är stadgat.

§ 14.

Emot beslut eller åtgärd, som enligt denna lag eller på grund av i densamma givna föreskrifter meddelats eller vidtagits av Konungens

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

befallningshavande eller medicinalstyrelsen, äger den, som anser sin rätt därav förnärmad eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär hos Konungen inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är stadgad; börande dock, utan hinder av besvär, beslutet lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnat.

§ 15.

Mom. 1. Böter, som ådömas efter denna lag, tillfalla samhällets kassa.

Mom. 2. Saknas tillgång till fulla gäldandet av dessa böter, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 16.

Genom denna lag upphäves lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897 med däri sedermera gjorda ändringar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1914.

Stockholm den 9 maj 1913.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservationer:

vid § 5 mom. 3 av herrar *Petrén, Persson* i Norrköping och *Borg*, vilka ansett att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

I den av — — — — — vid köttbesiktning. Det s. k. organ-
tvånget — — — europeiska länder. Det låter sig visserligen — —
— — — — — andra smärre djur av i lagen uppräknat slag. *Ut-
skottet har emellertid icke heller i detta avseende funnit tillräckligt bä-
rande skäl föreligga för fastställande av bestämmelser om förbud mot
stadgande av organtvång.*

vid § 6 av herrar *Petrén, Persson* i Norrköping och *Borg*, vilka anförde:

Som i herrar *Östbergs* och *Palmstiernas* motioner framhålles ha vissa städers myndigheter, i överensstämmelse med vad fallet är i flertalet andra länder såväl som i överensstämmelse med svenska sakkunniges åsikt, ansett sig böra söka på ett i allo nöjaktigt sätt tillgodose konsumenternas hygieniska och sanitära intressen genom ett väl ordnat slakthusväsen. Att dessa offentliga slakthus tillkommit så gott som uteslutande för att skydda allmänhetens hälsa och välbefinnande, framgår bland annat därav, att de blott ha till uppgift att bistå vid nedslaktande av djuren och utan att bereda sig ekonomisk vinst. Utöver driftkostnaderna får blott beräknas skälig ränta på anläggningsskapitalet, och slakthusavgifterna bestämmas uti en av Konungen fastställd taxa.

Under sådana förhållanden torde både rättvisa och billighet fordra att dessa det allmännas åtgärder för beredande av garanterad sund köttföda för ett samhälles innevånare icke få omintetgöras av den privata vinningslystnaden. Detta skulle emellertid väsentligen bliva fallet, därest utskottets förslag, vilket innebär att kött med mindre tryggande besiktning fritt får införas och försäljas inom samhälle med köttbesiktningstvång, bleve lag.

I anslutning till det nu anförda få vi yrka:

att Riksdagen må besluta, att tredje momentet i § 6 i föreliggande förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus må erhålla följande ändrade lydelse:

»Har kött blivit efter besiktning, anställd enligt denna lag, försett med stämpel, som ovan sägs, erfordras icke förnyad sådan besiktning och stämpling för dess saluhållande, utbjudande eller användande för ändamål, som i § 2 omförmäles, inom annat samhälle med köttbesiktningstvång, såvida inom det samhälle, där köttet besiktigats och stämplats, äro gällande enahanda bestämmelser för besiktning av kött, som inom det samhälle, där köttet är avsett att saluhållas, utjudas eller användas för ändamål, som i § 2 omförmäles.»

vid § 7 av herrar *Petrén, Persson* i Norrköping och *Borg*, vilka ansett, att Kungl. Maj:ts förslag bort oförändrat tillstyrkas;

vid § 9 av herrar *Petrén, Persson* i Norrköping och *Borg*.